

ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

2017/3

yıl: 8 cilt: VIII sayı: 18

ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
ŞIRNAK UNIVERSITY JOURNAL OF DIVINITY FACULTY
2017/3 Cilt/Volume: VIII Sayı/Number: 18
ISSN 2146-4901

Bu dergi **EBSCO** Host Research Database veri indeksi tarafından izlenmekte,
ASOS, İSAM, Akademik Dizin ve **TÜBİTAK-ULAKBİM** Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı tarafından taranmaktadır.

Sahibi/Owner

Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi adına Prof. Dr. Abdülaziz HATİP

Yazı İşleri Müdürü/Editor in Chief

Doç. Dr. Hüseyin GÜNEŞ

Editör/Editor

Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜL

Editör Yard./Co-Editors

Yrd. Doç. Dr. A. Yasin TOMAKİN - Arş. Gör. Mustafa YILDIZ

Yayın Kurulu/Editorial Board

Doç. Dr. Hüseyin GÜNEŞ

Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜL

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yasin TOMAKİN

Yrd. Doç. Dr. Fevzi RENÇBER

Yrd. Doç. Dr. İbrahim BAZ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BAĞIŞ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Nurullah AKTAŞ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Sait UZUNDAĞ

Yrd. Doç. Dr. Muammer ARANGÜL

Yrd. Doç. Dr. Nurullah AGİTOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Ömer Ali YILDIRIM

Yrd. Doç. Dr. Yaşar ACAT

Arş. Gör. İsmet TUNÇ

Arş. Gör. Mustafa YILDIZ

Öğr. Gör. Enes VELİ

Redaksiyon / Redaction

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yasin TOMAKİN

Baskı/Publication

Grafik Tasarım: DÜZEY AJANS 0212 417 92 92

Baskı

İLBEY MATBAA

Basım Tarihi / Publishing Date

Aralık 2017 / December 2017

Yönetim Yeri/Administration Place

Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Mehmet Emin Acar Yerleşkesi, 73000 Merkez/Şırnak

Tel:+90 486 518 70 75 Faks: +90 486 518 70 76

e-mail: suifdergi@gmail.com

Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi hakemli bir dergi olup yılda üç sayı olarak yayımlanır. Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayımlanan yazıların bütün yayın hakları yayıncı kuruluşa ait olup, izinsiz olarak kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama aktarılamaz.

Bu Sayının Hakemleri / Academic Referees of This Issue

Prof. Dr. Abdulkadir EVGİN, Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü.
Prof. Dr. Abdürrezzak TEK, Uludağ Ü.
Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK, Marmara Ü.
Prof. Dr. Nurettin TURGAY, Dicle Ü.
Doç. Dr. Abdulcebbar KAVAK, Ağrı İbrahim Çeçen Ü.
Doç. Dr. Abdurrahim ALKIŞ, FSM Ü.
Doç. Dr. Enver ARPA, Ankara Sosyal Bilimler Ü.
Doç. Dr. Hüseyin GÜNEŞ, Şırnak Ü.
Doç. Dr. İbrahim PAÇACI, Aksaray Ü.
Doç. Dr. Mahmut ÖZTÜRK, Harran Ü.
Doç. Dr. Murat SULA, Karadeniz Teknik Ü.
Doç. Dr. Mustafa ÖZKAN, Yıldırım Beyazıt Ü.
Doç. Dr. Mustafa ŞENTÜRK, Trakya Ü.
Doç. Dr. Yahya SUZAN, Dicle Ü.
Yrd. Doç. Dr. Abdullah Taha İMAMOĞLU, Trakya Ü.
Yrd. Doç. Dr. Ahmet ABDÜLHADİOĞLU, Mardin Artuklu Ü.
Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKBAŞ, Mardin Artuklu Ü.
Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜL, Şırnak Ü.
Yrd. Doç. Dr. Beşir ÇELİK, Hakkari Ü.
Yrd. Doç. Dr. Emin CENGİZ, Şırnak Ü.
Yrd. Doç. Dr. Emrullah ÜLGEN, Bingöl Ü.

Yrd. Doç. Dr. Fikret ÖZÇELİK, Mardin Artuklu Ü.
Yrd. Doç. Dr. Fuat KARABULUT, Atatürk Ü.
Yrd. Doç. Dr. Hacı ÖNEN, Dicle Ü.
Yrd. Doç. Dr. Harun YILMAZ, Marmara Ü.
Yrd. Doç. Dr. Hüseyfe ÇEKER, Necmettin Erbakan Ü.
Yrd. Doç. Dr. Kasım ERTAŞ, Şırnak Ü.
Yrd. Doç. Dr. Kutbettin EKİNCİ, Mardin Artuklu Ü.
Yrd. Doç. Dr. M. Fatih DUMAN, Akdeniz Ü.
Yrd. Doç. Dr. M. Şükrü ÖZKAN, Şırnak Ü.
Yrd. Doç. Dr. Mazhar TUNÇ, Hakkari Ü.
Yrd. Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM, Muş Alparslan Ü.
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Zülfi CENNET, Bingöl Ü.
Yrd. Doç. Dr. Osman Nuri KARADAYI, Karadeniz Teknik Ü.
Yrd. Doç. Dr. Ömer Ali YILDIRIM, Şırnak Ü.
Yrd. Doç. Dr. Süleyman GÜR, Karadeniz Teknik Ü.
Yrd. Doç. Dr. Şükrü AYDIN, Batman Ü.
Yrd. Doç. Dr. Yaşar ACAT, Şırnak Ü.
Yrd. Doç. Dr. Zeki TAN, Iğdır Ü.
Yrd. Doç. Dr. Ercan ALKAN Marmara Ü.
Dr. Duran EKİZER, Ankara Ü.

Danışma Kurulu/Advisory Board

Prof. Dr. Abdülbaki GÜNEŞ, Yüzüncü Yıl Ü.
Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN, İstanbul Ü.
Prof. Dr. Baki ADAM, Ankara Ü.
Prof. Dr. Bünyamin SOLMAZ, Necmettin Erbakan Ü.
Prof. Dr. Cengiz GÜNDOĞDU, Atatürk Ü.
Prof. Dr. Hamdi GÜNDOĞAR, Adıyaman Ü.
Prof. Dr. Harun YILDIZ, Samsun Ondokuz Mayıs Ü.
Prof. Dr. Hülya KÜÇÜK, Necmettin Erbakan Ü.
Prof. Dr. İsmail TAŞ, Necmettin Erbakan Ü.
Prof. Dr. Mehmet Ali KIRMAN, Çukurova Ü.
Prof. Dr. Mehmet Bahaüddin VAROL, Aksaray Ü.
Prof. Dr. Nihat YATKIN, Atatürk Ü.
Prof. Dr. Nuh ARSLANTAŞ, Marmara Ü.
Prof. Dr. Ömer ÇELİK, Marmara Ü.
Prof. Dr. Seyit AVCI, Ömer Halisdemir Ü.
Prof. Dr. Şamil DAĞCI, Ankara Ü.
Doç. Dr. Abdülmecit İSLAMOĞLU, Ankara Ü.
Doç. Dr. Ali Osman KURT, Ankara Sosyal Bilimler Ü.
Doç. Dr. Mehmet ÇIÇEK, Kocaeli Ü.

Din ve Anlam Problemi*

Yazar: Talcott PARSONS

Çeviri: M. Ali KIRMAN**

Malinowski açıkça gösterdi ki, ne büyüsel ve dinsel ayinler, ritüel uygulamalar ne de bunlarla ilişkili doğüstü güçlere ve varlıklara inançlar, rasyonel tekniklerin ya da bilimsel bilginin ilkel ve yetersiz bir formu olarak ele alınabilir. Zira onlar, mahiyet olarak farklı olduğu gibi, aksiyon sisteminde de tamamen farklı fonksiyonel öneme sahiptir (bkz. Malinowski 1926). Bununla birlikte Durkheim (1915; Parsons 1937, 11. Bölüm), fonksiyonel problemin belli yönlerini açığa çıkarmada olduğu gibi, söz konusu bu farklılığın belirgin özelliğini izah etme noktasında da Malinowski'den daha ileri gitmiştir. Malinowski dikkatini herhangi bir durumdaki aksiyonla ilişkili fonksiyonlar üzerinde yoğunlaştırırken, Durkheim özellikle ritüel nesnelere ve aksiyonları ile doğüstü varlıklara karşı sergilenen belli tutumlara ilişkin problemle ilgilenmiş ve bu araştırmasının sonuçlarını kutsal ve profan arasındaki temel ayrımında toplamıştır. Durkheim, faydacı önemi olan nesnelere ve onların rasyonel teknik alanlardaki kullanımlarıyla ilgili bir ritüel bağlamına tahsis edilen tutumlara doğrudan ters düşerek, kutsalın temel özelliğinin herhangi bir faydacı bağlamdan radikal şekilde ayrılmış olduğunu tespit etmiştir. Kutsal, Durkheim'in ahlaki yükümlülükler ve otorite yönündeki uygun tutumlarla bir tuttuğu belli bir saygı tutumuyla birlikte ele alınır. Durkheim'in kutsal kavramına verdiği önemin etkisi, Malinowski'nin iki sistemin karışmadığı, zira gerçekte öz itibarıyla ayrılmış gibi ele alındığı şeklindeki gözlemini güçlü bir şekilde teyit ediyorsa da, onları ampirik problemlerin çözümünden ayrılmaz şekilde bütünüyle entelektüel süreçlerin çıktısı olarak ele alan bu problemler karşısında önceki yaklaşımların yetersizliğini Malinowski'den daha açık bir şekilde açığa çıkarmıştır. Böyle bir yaklaşım, Durkheim'in ısrar ettiği temel ayrımı yok edemese de, [en azından] üstünü örter.

Bununla birlikte dinde kutsalın merkezi önemi, saygı tutumunun kaynağı sorununun özellikle ciddi bir biçimde yükselmesine hizmet eder. Mesela Spencer onu ölenin ruhunun hayatta yeniden görüleceği inancından ve muhtemelen beraberinde getireceği bazı tehlikelerle ilgili düşüncelerden elde eder. Öte yandan Max Müller ve natüralist ekol, son analizde yer alan bütün kutsal şeyleri, özü itibarıyla zorlayıcı ve korkutucu oldukları için saygı duyulan ve korkulan belli doğa fenomenlerinin kişileştirilmesinden çıkarmaya girişmiştir. Durkheim bu aşamada probleme hiç bir çözüm bulunamayacağı düşüncesiyle tamamen yeni bir düşünce çizgisine yönelmiştir. Aslında saygı gösterilen ve kutsal olarak ele alınan şeylerin ortak bir özsel mahiyeti yoktu. Saçma kabul edilen hemen her şey aslında bazı toplumlarda kutsal kabul edilir. Dolayısıyla kutsallığın kaynağı özsel değildir. Problem farklı bir özellikten kaynaklanmaktadır. Kutsal nesnelere ve varlıklar birer semboldür. Problem,

* Bu makale, önce Talcott Parsons'ın *Essays in Sociological Theory* (Free Press of Glencoe, 1954, s.204-210) kitabında yayınlanmış, daha sonra da "Religion and the Problem of Meaning" adıyla Roland Robertson'ın *Sociology of Religion* (New York: Penguin Books, 1985, 55-60) çalışmasında iktibas edilmiştir.

** Prof. Dr., Çukurova Ü., İlahiyat Fakültesi, Din Sosyolojisi A. B. D.
maakirman@hotmail.com

bu tür sembollere yapılan yüklemelerden kaynaklanmaktadır, yani problemin kaynağı çok önemli olan sembolün özsel mahiyeti değil, sembolleştirmedir.

Bu noktada Durkheim, “*Kutsal nesnelere gösterilen saygı, esas itibariyle ahlaki otoriteye gösterilen saygıyla tanımlanır.*” şeklindeki önceki görüşünün temel öneminin farkındadır. Eğer kutsal şeyler birer sembol ise, onların temsil ettiği şeyin özsel mahiyeti onun ahlaki saygıyı emreden bir varlık olmasıdır. Durkheim “*Toplum her zaman gerçek bir dini saygı nesnesidir.*” şeklindeki meşhur önermesine bu yolla ulaşmıştır. Böyle bir önerme kesinlikle kabul edilemez. Fakat Durkheim’ın bir toplumun dinî semboller sisteminin oldukça sıkı birlikteliği ve örneklerin topluluk üyelerinin ortak ahlaki duygularıyla yaptırımı bağlandığı ile ilgili görüşünün temel önemi hakkında hiçbir kuşku da yoktur. İlk çalışmasında (bkz Parsons 1937, 8 ve 10. bölüm) Durkheim, ahlaken onaylanmış entegre bir normlar sisteminin fonksiyonel önemini daha iyi anlamış ve bu temele karşı onun gösterdiği entegrasyon, dinin fonksiyonel öneminin en önemli yanına işaret etmiştir. Ortaya çıkan problemler için eğer onları destekleyen ahlaki normların ve duyguların bu şekilde öncelikli bir önemi varsa, onları uygulamanın dışsal süreçlerinden koruyan mekanizmalar nelerdir? Durkheim’ın görüşü şu idi: Toplumun kurumsal entegrasyonu için son derece temel olan duyguların ifade edilmesi ve güçlendirilmesi hususunda dinî ritüelin bir mekanizma olarak öncelikli bir önemi vardır. Bu görüş, Malinowski’nin üzücü duygusal gerilim zamanlarında grup dayanışmasını yeniden güçlendiren bir mekanizma olarak cenaze törenlerinin önemiyle ilgili görüşüyle çok yakın bir ilişki içinde de görülebilir. Böylece Durkheim din ve toplumsal yapı arasındaki ilişkinin belli yönlerini ortaya koymuştur. Üstelik bunu Malinowski’den daha açık yapmış ve problemi, birey için gerilim ve çatışmanın özel durumundan soyutlayarak bir bütün olarak topluma uyguladığı farklı fonksiyonel perspektife yerleştirmiştir.

Ele alınan gelişmenin en dikkate değer özelliklerinden biri, din ile ilgili bilişsel örneklerin artık eski pozitivist anlayışta olduğu gibi esas itibariyle belli referans noktaları olarak ele alınmayıp, bilakis daha ziyade toplumsal aksiyon sisteminin diğer unsurlarıyla fonksiyonel ilişkiye girmesinde yatar. Pareto onların duygularla karşılıklı bağımlılığını daha genel kavramlarla göstermiştir. Malinowski belirsizlik ve ölüm gibi özel beşerî durumlara gösterilen aşırı öneme katkı yapmış; Pareto’nun duygular ve duygusal faktörler üzerine yaptığı vurguya hiçbir şekilde ters düşmemiştir. Bununla birlikte bu faktörler sadece belli durumlarla ilişkilerine karşı sergilenen özel olarak yapılaşmış aksiyon örnekleri nedeniyle önem kazandılar. Malinowski her iki faktörün de toplumsal grup dayanışmasıyla ilişkisinin pekâlâ farkındaydı. Fakat bu durum, Durkheim’ın analitik bakışının esasını oluşturuyordu. Açıktır ki, dinî fikirler sosyolojik olarak dört faktörün hepsiyle de karşılıklı bağımlılığı çerçevesinde ele alınabilirdi.

Bununla birlikte çözülmemiş çok ciddi problemler de vardı. Özellikle ne Malinowski ne de Durkheim bu faktörlerin toplumsal yapının bir toplumdaki diğerine farklılık göstermesiyle ilgili problemi açıkladı. Buna karşın her ikisi de, karşılaştırmalı ve dinamik referanslara başvurmaksızın öncelikle toplumsal sistemin fonksiyonelliğini analiz etmekle ilgilendi. Durkheim’ın dinî düşüncelerdeki sembolizmin rolüyle ilgili önemli görüşü, kapsamlı analiz yapmaksızın, belli örneklerin –dolayısıyla onların farklılaşmalarının– sadece ikincil önemi olduğunu gösterebilir. Aslında Durkheim’ın dinî örnekleri toplumun sembolik bir tezahürü olarak ele alma, fakat aynı zamanda toplumun en temel yönünü bir dizi ahlaki ve dinî duygu örneği olarak tanımlama eğiliminde olduğu hususunda dolaylı çıkarımda bulunmak için onun bu alandaki düşüncesinde açıkça fark edilebilir bir eğilim vardır.

Max Weber (1930) bu konuya tamamen farklı kavramlarla yaklaşmıştır. Protestan-

lık ve kapitalizm arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında ilk vurguladığı temel husus, modern batı toplumunun kendisini diğer büyük medeniyetlerden son derece farklı kılan kurumsal sisteminin özellikleriyle ilgiliydi. Calvinizmin bilişsel örnekleriyle toplumun seküler roller sergilenen bazı ilkesel kurumsal tutumlar arasında tam bir ilişki olduğunu hisseden Weber, bu bulguyu özellikle din ile Çin, Hindistan ve eski Güney Filistin'in [bugünkü Gazze] toplumsal yapısı arasındaki ilişkiyi incelemek suretiyle olası en geniş karşılaştırmalı perspektife sistematik bir şekilde yerleştirmiştir. (Weber 1921; Parsons 1937, 14, 15 ve 17. bölümler). Bu çalışmaların genelleştirilen bir sonucu olarak Weber, bu vakalarda dini fikirlerin seviyesinde çarpıcı örnek değişikliklerinin bağımsız olarak toplumsal yapı ve ekonomik durumun herhangi bir özelliğine indirgenmesinin mümkün olmadığını tespit etmiştir.¹ Öte yandan bu faktörler, büyük dinî düşünce hareketlerini ilgilendiren problemlerin ortaya konmasına hizmet eder. Fakat farklı bilişsel örnekler, sadece, problemlerle boğuşan ve bu yüzden ortaya atılan ve formüle edilen entelektüel çabanın birikimli bir geleneğinin bir sonucu olarak anlaşılabilir.

Mevcut amaçlar için hatta Weber'in dinî fikirlerin bağımsız nedensel önemi hakkındaki görüşlerinden daha da önemlisi, onların aksiyon sistemiyle fonksiyonel ilişkisini açıklamasıdır. Pareto ve Malinowski'nin çalışmalarının en temel fikirlerinden birini veren aynı genel analiz çizgisi takip edilirse, Weber, ampirik sebep problemleriyle ilgili beşerî aksiyona verilen önem ile kendisinin "anlam problemi" olarak adlandırdığı şey arasında temel bir fark olduğunu açık bir şekilde göstermiştir. Kazayla erken ölüm gibi olaylarda, ampirik sebeplerin yeterli bir açıklaması anlamında o olayın *nasıl* olduğu problemi, birçok zihnin tatmin edilmesiyle çözülebilirse de, böyle şeylerin *niçin* olduğu problemiyle ilgili sadece duygusal değil, bilakis bilişsel engelleme açıklanmadan bırakılır. Ölüm gibi tecrübelere duygusal bir alışmanın açıklamasına duyulan fonksiyonel ihtiyaçlarla ilişki, onları anlamak ve 'anlamlandırmaya' çalışmak için bilişsel bir ihtiyaçtır. Weber, bu doğanın normal beşerî çıkar ile beklentiler arasındaki ayrılıkla ilgili problemlerinin, insan varlığının doğasından tevarüs ettiğini göstermeye girişmiştir. Onlar her zaman en genelleştirilmiş çizginin kötülük ve acı çekmenin anlamı gibi problem olarak bilinmeye başlanan düzen problemlerini ortaya çıkarır. Bununla birlikte bu karşılaştırmalı materyali açısından Weber, bu problemlerin rasyonel olarak entegre çözümlerinin bulunmaya çalışıldığı beşerî durumların tanımıyla ilgili farklı yönelimlerin olduğunu göstermiştir. Büyük dinî düşünce sistemleri arasındaki birincil farklılık tarzlarını oluşturan bu tür problemleri ele alış tarzına göre farklılaşma söz konusudur.

Söz gelimi felsefi arka planları olan Hindu karma ve ruh göçü felsefesi ile Hristiyan inayet doktrini arasındaki farklılıklar sadece spekülasyon bir önem taşımaz. Weber, Malinowski ve Durkheim'in çalışmalarıyla doğrudan bağlantılı bir şekilde bu tür doktrinel farklılıkların günlük hayatın çok çeşitli yönleriyle ilişkili pratik tutumlarla sınırlandırılmış olduğunu da gösterebilir. Eğer onları 'anlamlandırmak' için nihai engellemeleri anlama ihtiyacını konuşabilirsek, günlük hayatın değerleri ve amaçları da 'anlamlandırılma' noktasında eşit önceliğe sahiptir. Bu iki aşamayı birleştirme eğilimi, beşerî aksiyona tevarüs etmiş görünür. Belki de Weber'in analizinin en çarpıcı yanı, seküler hayatta toplumsal olarak yaptırıma bağlanmış/kutsanmış değerleri ve amaçlarındaki değişikliklerin büyük medeniyetlerin hâkim dinî felsefelerindeki değişikliklerle ilgili olduğunu kanıtlanmasındır.

1 Weber'in özellikle Hindistan'daki Brahmanların itibarlarının tesisinde toplumsal gücün denge rolünü ve İsrail halkının kehanet (prophetic) hareket için dini problemleri tanımlarken uluslararası durumunu ele alış tarzına bakınız.

Weber'in karşılaştırmalı ve dinamik incelemesinin sonuçlarının diğer yazarların çalışmalarının bir sonucu olarak geliştirilen kavramsal şemayla doğrudan birleştirilmesi biraz zor görünebilir. Bu yüzden Weber'in dinî fikirlerin olumlu önemiyle ilgili teorisi önceki naif rasyonalist pozitivizmle hiçbir şekilde karıştırılmaz. Dinî doktrinin etkisi, aktörün ikna edilmesi ve rasyonel bir anlamda hareket etmesi yönünde kullanılmaz. Sorun, daha ziyade bireysel seviyede, aksiyon sistemindeki belli noktalarda (yüzleşmek zorunda oldukları durumla ilgili olarak erkeklerin duygusal ihtiyaçları gibi diğer unsurların belli davranış yönelimlerini belirlemede yetersiz kaldığı durumlarda) belirli bir yapıyı tanıtmak/takdim sorunudur. Malinowski ve Durkheim'in teorilerinde belli duygu ve duygusal reaksiyon türleri fonksiyonel bir toplumsal sistemin temeli olarak gösterilmiştir. Bunlar tek başlarına ayakta duramaz. Fakat bilişsel örneklerle zorunlu olarak bütünleşir; onlar olmadan uyumlu bir şekilde yapılaşmış bir toplumsal sistemde aksiyon koordinasyonu söz konusu olamaz. Bu, aksiyon yapısının fonksiyonel analizinin niçin durumların öznel olarak tanımlanması ve aksiyonun yöneldiği değerlerin ve amaçların bu tanımlarla uygun olması, yani 'anamlı' olması gerektiğini açıklar.

Kaynakça

- Durkheim, E. (1915), *The Elementary Forms of the Religious Life* (trans. J. Swain), Allen and Unwin, and Macmillan
- Durkheim, E. (1933), *The Division of Labor in Society* (trans. G. Simpson), Macmillan
- Malinowski, B. (1926), "Magic, Science and Religion", J. Needham (ed.), *Science, Religion and Reality*, Macmillan, p.19-84
- Parsons, T. (1937), *The Structure of Social Action*, Free Press of Glencoe
- Weber, M. (1921), *Gesammelte Aufsätze zur Religionssoziologie*, Mohr
- Weber, M. (1930), *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*, Allen and Unwin